

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un șir garmond:
o dată 7 cr., a doua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
și de fiesce care publi-
cațiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dacțiunea și Admini-
strațiunea Unirii»
în
Blaș.

Anul VII.

Blaș 24 Iuliú 1897.

Numérul 31.

Salvarea parlamentarismului.

Parlamentarismul e în pericol, el trebuie salvat! Acésta frază răsună de pe buzele politicianilor magiari guvernamentali și neguvernamentali.

Și cine periclitéză parlamentarismul, fundamentul constituționalismului modern? Guvernul prin violența sa, care nu cunoște nici margini, nici considerațiuni, răspunde opoziția. Obstrucțiunea opozițională dejosese și compromite parlamentul, strigă guvernamentalii mai ales în presă, căci în dietă nu fac multă vorbă.

Noi zicem, că adevérul îl spun și guvernamentalii și opoziționalii: și unii și alții sînt vinovați pentru decaderea vieții constituționale și nu de acum, dară de mult, au compromis parlamentarismul.

Pentru guvern forța brută, terorizarea, corupțiunea, tot felul de abuzuri și intimidări au fost armele la formarea unei majorități parlamentare; arme neonestе, neconstituționale și nelegale. Ceii ce au învins cu ast fel de arme nu au să se fălăscă cu învingerea lor, și cu atât mai puțin au vre un titlu just de a-și aroga dreptul, să conducă ei cele mai vitale interese a le statului, și dacă totuși ei și-au arogat și cu fudulie își arógă acest drept, e periclitat, parlamentarismul și e justificată indignarea opoziției, care a eșit din campania electorală zdrobită și zecimată,

și care în loc de a fi respectată din partea unui învingător nobil, e desprețuită și terorizată de cei ce au usurpat puterea.

Óre opoziția a purtat cu arme cinstite campania electorală? Óre abusus de a mitui pe alegători cu bani și beuturi spirituoase nu l-au aprobat și practisat și opoziționalii? Dacă, da! ce ascriu numai guvernamentalilor dejosirea parlamentarismului, ce se fac a uita, mai ales așa infocații obstrucționisti de azi, că ei sînt complicii guvernului?

Departe de la noi de a susține, că br. Bánffy ca și antecesorii săi de de la cărmă, ar fi fost blândi de la fire, dară e fapt, că multe persecuțiuni, multe terorizări și brutalități față de nemagiari le au comis numai la insistența șovinismului înfrénat al opoziționalilor, cari azi, când i-a ajuns pe ei vindicta, se plâng în contra guvernului. Opoziționalii au nutrit în guvern pornirile spre violență, și dacă violența acésta, de cari nemagiarii sînt sătúși, se esercită asupra lor, inși-și încă pórtă vina.

Azi și magiarii s'au disgustat și se înfórá de spiritul despotismului, pe care politica lor l-a cultivat față cu nemagiarii. Ei ca să ne póta strivi pe noi au ucis libertatea și pentru dînșii, uitându-și de proverbul: „Cine sapă grópa altuia, însu-și cade în ea“.

Magiarii numai acum, după ce ved domnia de clică și de interese particulare se conving, că la noi constituționalismul

și parlamentarismul sînt discreditate și periclitate. Nemagiarii o sciú de mult și acésta e un motiv principal, pentru care au decretat pasivitatea față cu alegerile parlamentare.

Opoziția, crede a impune guvernului și a i infrena volnicia și abusus de putere prin vorbiri îndelungate, prin greva parlamentară numită obstrucțiunea, cari duréză de aproape două luni (din 1 Iuniu a. c.). E drept, că obstrucțiunea împedecă mersul regulat al afacerilor, spre marea dauna a țării, dară parlamentarismul nu e salvat, și din contra obstrucțiunea probéză, că parlamentul s'a degradat la un mijloc de terorizare nu numai a minorității de cătră majoritate, ci și a majorității de cătră minoritate.

Guvernul sub cuvénť, că voesce a salva parlamentarismul periclitat de opoziție, în realitate spre a-și ajunge planurile sale în detrimentul țării, a început să spărie pe opoziționalii cu cele mai drastice măsuri, ca ședințe în permanentă, clotura saú închiderea discusiunii, când îi place presidentului și majorității și altele, vedénd că amenințările nu au efect, s'a mărginit până acum a propune prolongirea debaterilor parlamentare cu o órá pe zi. Temendu-se Bánffy, că prolongirea debaterilor póte provóca crisă ministerială e aplicat a sacrifica și odiosul § 16 al procedurii penale și împreună cu el și pe ministrul Erdély.

Prin compromise, și compromiteri va succede lui br. Bánffy împăcarea opozi-

Feuilleton.

Suvenir de călătorie.

(Blaș—Budapesta—Agram—Veneția—Fiume.)
(Continuare.)

După ce am părăsit bogatele și vastele magazine a lui Testolini, supérat, că în Veneția tóte is așa de scumpe și că eu am bani puțin, am plecat spre *Campanile*. Cum am pomenit deja, zidirea acésta e clopotnița basilicei sf. Marcu. Ea a fost terminată cătră sfârșitul vécului al 12-lea. Nu pot spune ce înălțime are, dar . . . scuză iubite cetitor, am aflat în un „Conversations Lezicon“ că are înălțime de 98 $\frac{1}{2}$ m. Suișul, ori cât de înaltă e clopotnița, e fórté ușor. Nu trebuie să pășesci pe trepti, ci simplu faci o cale spirală până în vîrf, icl, cóle mai e și câte un trepte. Așa numai să póte esplica și povestea, că Napoleon s'ar fi urcat în turnul acesta călare. De sus privești și admirabil. Ochiul vede Veneția în tótă estinderea și splendórea sa. Colo, e „canal grande“ care o percurge pe o lungime de 3470 m. în forma unui S. acolo e „giudecca“,

cel mai lat dintre celea 160 canale; din colo, résar din undele liniscite vechi palate, în fruntea cărora stă palatul dogilor; ori să înaltă biserică pompoasă ca *S. Maria della Salute*, *S. Maria ai Frari*, *San Giovanni e Paolo* și alte multe, cari povestesc de gloria stînsă și de viața mórtă a Veneției. De aci, vezi mulțimea cea mare de insule, — se zice că 118 — pe cari e ridicat orașul, dintre cari mai însémnate sînt: *San-Giorgio*, *Rialto* și *Giudecca*; apoi, punțile cele multe — 390 — peste cari treci de pe o stradă într'altă, și dintre cari amintesc ca pe cea mai frumósă *Ponte di Rialto*, zidită prin vécul al 16-lea care stă din un singur arc din pétră de 27 m. În departare e *Lido*, cea atât de cîntată, din colo e portul, gara și marea deschisă în tótă mărția ei! E atât de splendidă panorama ce ți-se ofere, cât n'ai mai gândi să te scobori, de cumva grozavul curent, care e în turnul acesta, nu ți-ar inspira îngrijiri. De aci mulțimea pestriță, care mișună pe piață, ascultând musica, care chiar cîntă, de abia o cunosc. — Am privit prin un fel de ochian cu sticlă gălbule, încă o dată panorama aceasta, și apoi m'am scoborit, și . . . nu ve supérați! am mers la o *osteria* și am beut un „chianti“ și un „asti spumante“, cum dórá

nici la Consum nu ați mai bun. Apoi în societatea alor doi studenți octavanii, am plecat cu dorul de a ne perde prin Veneția. Percursam tóte stradele și stradelele, pe cari numai se póte umbla cu piciorul, trecutam preste o mulțime de poduri, până ce în sfârșit uitându-ne la orologiú, am vedut că deși umblăm de 2 óre, tot numai dăm peste „chiesa di San Marco.“

— Și de ce n'ai luat o gondolă, care în câteva clipite ve aducea la Piazzetta?

— N'am voit, era prea ușor; am întrebat pe câți va italieni: „dove e chiesa di San Marco?“

— Dórá n'ai zis „Chiesa“?

— De ce nu?

— La Italiani nu le place să numesci pe San Marco alt cum, decât „basilica“.

— Pe când voiți mai veni la Veneția voiți sci.

Și apoi am plecat cu toți la cină. Ce mai cină? La lumină electrică (póte că nu va fi fost chiar electrică!) și cu următorul

Menu:

Supă de óuē, pregătite italiennesce.
Friptură de vacă cu garnitură de linte.
Friptură de miel și salată cu uleú.

ției, dar acesta nici de cât nu va ridica parlamentarismul, ci-l va compromite și mai mult.

Până când prin sistemul reprezentativ se fac abuzuri ca la noi, până când el în loc de a promova marile interese ale totalității cetățenilor, vindeză interese de clică, până când majoritatea cetățenilor prin legi rele și terorizare este eschisă de la viața constituțională de stat, până atunci parlamentarismul e în criză perpetuă și o sanare radicală e cu neputință.

Singur reîntorcerea la spiritul creștinismului, de care s'a abătut liberalismul modern, reîntorcerea la eternele principii de drept și dreptate, cari dau fie cărui, ce i-se cuvine, singur această reîntorcere poate conserva ordinea publică, promova prosperarea comună și salva și parlamentarismul împins de cătră guvern și opoziție spre perire.

La cestiunea autonomiei.

Guvernul se teme, că prin introducerea autonomiei își va perde din influința asupra clerului catolic. Organele guvernului se ocupă mai ales de cestiunea fondurilor și a fundațiilor și de dreptul de patronat al Monarchului, explicându-le în sensul, că ele și după organizarea autonomiei au să rămână tot, ca și azi, adevărat la dispoziția guvernului. Față de aceste sfătoșiri liberale. „Esztergom“, organul acreditat a cercurilor normative din Strigon, serie cu privire la cercul de activitate a autonomiei următoarele:

„O autonomie, cum își proiectează și pretind catolicii, nicăiri nu există în străinătate. Deci, dacă voesc normă, după care să se îndrepte, să o caute aici, căci autonomia e o instituție specifică ungară. Aici încă o află numai la protestanți și în parte la grecii neuniți. Dacă dară, provocându-se la situația bisericii schimbată prin legile patriei noastre, voesc autonomie separată, atunci cel puțin aceea trebuie să pretindă pentru sine, ce a dat statul protestanților deja de mai înainte; era în celelalte având în vedere constituția bisericii lor ast fel să-și

creeze autonomia, cât să nu vină în conflict cu constituția bisericii. Cu partea ultima a cestiunii, credem, că puterea de stat nu-și bate mult capul, căci o va considera de o afacere internă a catolicilor, cum o consideră și acum.

Cu atât mai mult va pune pe gânduri statul, dacă și catolicii vor pretinde ceea ce protestanții și greco-orientalii posed și deprinde de mult.

Și aici e clar, că autonomia nu se poate retrage nici față cu denumirea prelaților, nici față cu cestiunea prelaților. Căci cestiunea aceasta nu numai că nu se opune la constituția bisericii, ci mai virtos se unesc cu aceasta, că aceia să deprindă înruire în administrarea acestor afaceri vitale, cari au spre acesta mandat de a dreptul de la credincioșii catolici, și nu de la membri liberali și necatolici ba și necreștini ai parlamentului, cum au membri guvernului. Lucrul ușor să ilustreză prin 1—2 exemple. Azi cei mai mulți catolici liberali numai aprobă, ba în multe locuri nici protestanților nu le place, că și necatolici aleg pe parochii catolici. Dară consiliul ministerial, care hotărăse asupra denumirii prelaților, nu îndeplinește această funcție numai în numele patronului suprem, ci și ca guvern al țării, ca atare și ca mandatariul majorității parlamentare, căci fără de aceasta, după praxă constituțională de la noi nici unul nu ar fi ministru. Aceea înse nime nu o poate nega, că chemarea parlamentului nu poate fi a da prelați catoliciilor. Recunoștem, că la denumirea prelaților și statul își are interesele sale, de acestea înse poate îngriji și în cadrul autonomiei respective, le poate asigura.

Asemenea și cestiunea fondurilor și a fundațiilor e de atare, cât își are analogie în autonomia protestanților. Acesta e un lucru atât de bătător la ochi, cât nici nu ar fi permis să formeze obiect de discuție. Căci dacă drepturile și auctoritatea statului nu suferă stîrbire prin aceea, că protestanții înșiși își manipulează fundațiile și își conduc școlile, pentru ce ar suferi stîrbire chiar la catolici? Sau d'ora catolicii sînt mai puțin patrioți de cât protestanții? Sau față de catolici nu-și poate

asecura statul dreptul său de inspecțiune supremă? Acum acesta nu o va afirmă nici cel mai liberal bărbat de stat!“

Intoleranță. — Domni de la „Telegraful Roman“ se ocupă adese ori mai mult de afacerile bisericii unite și ale bisericii catolice latine sau „păpistășesci“, cum le place a numi, de cât de trebile bisericii lor greco-orientale.

Ast fel și în numărul 74 de la 8/20 Iuliu reflectând la răspunsul, ce li l'am dat în numărul nostru precedent, din nou insistă asupra intoleranței preoților uniți și se laudă cu toleranța lor.

Noi credem că toleranța lor numai laudă nu merită. Nu merită laudă de bună samă specula, ce o fac d'nsii cu fondul Andronic spre a sili pe meseriașii uniți să trecă la neunire. Nici acea nu le servește spre laudă, când pe tinărul Pavel Percea, care căpătase stipendiul de la Blaș ca gr. or., dar fără condițiunea de a trece la greco-catolici, și numai cu condițiunea, că după ce va fi absolvat școala de desemn să servescă 10 ani la gimnasiul din Blaș, îl silesc cu avantagie materiale mari a-și călca cuvîntul dat, ba platesc ei înșiși și stipendiul, ce numitul îl căpătase de la Blaș, pentru ca acest institut românesc să rămână fără profesor de desemn tocmai atunci, când era să-l aibă. Și dacă ei impută celor de la Beiuș speculă cu religiunea, nu-și uite, că au între domniile lor în Sibiu un profesor crescut ca greco-catolic cu pâne în gimnasiul din Blaș și l-au făcut gr.-oriental prin specula aceea, că l-au trimis pe speșele lor să-și facă studiile în Germania. Noi admirăm spiritul de toleranță al Mitropolitului lor, pe care ni-l pun de exemplu, și mai virtos l-am admirat atunci, când a votat căsătoria civilă, dar n'am putut pricepe spiritul lui de toleranță atunci, când pe un preot greco-catolic suspendat, despre care la dorința s'a proprie a avut act oficios din locul cel mai competent, că e nevrednic a mai fi preot, l-a primit în sinul bisericii greco-orientale, numai ca după aceea să-l potă ave în temnița din Segedin între criminaliștii ordinari, unde acela firesce nu a fost în stare a-și împlini promisiunea, de a strică o comună compactă greco-catolică.

Caș—Casonac.

0.5 l. Vin roșu.

De astă dată am trăit foarte bine! Cina a decurs de la 7 până la 8¹/₂ când am plecat la plimbare pe gondole.

Mai doriți, dragi cetitori, să fac explicația frașei: plimbare pe gondole — prin lagunele Venetiei? Sînt numai 6 cuvinte, dar 3 din ele sînt de ajuns, să-ți deștepte în minte plăceri idilice, să-ți ațîțe fantasia și să te facă atât de fericit. Vă rog ziceți după mine rar și cu voce: plimbare pe gondole prin lagunele Venetiei. Ați zis? Ei bine, acum închideți ochii, lăsați-vă pe spatele scaunului și gândiți-vă ori mai bine adunați, un mănunchiu din gândurile, ce se ivesc din cele mai ascunse colțuri ale creierului vostru!

Și acum, veniți cu mine la plimbare!

Nu vă aduceți a minte de câte va versuri de ale lui Alexandri, cari cântă lagunele cu farmecul lor, cari în rime alese și frumoșe, spun de plăcerea ce o simți, umblând pe încrucisatele strade ale Venetiei? Nu mă îndoișesc, că le auziți par'că sunendu-vă în urechi.

Erau patru gondole la dispoziția noastră. Neobositul și bunul nostru conducător, a ținut

să ne facă plăcerea acesta, care nu se ține de program. Ne-am suit câte patru pe o gondolă, în cea mai mare a intrat „corul“, și apoi provisionați cu câte 2 „fiasconi“ (nisele sticle mari îmbrăcate cu papură) pline cu vin italian și de Malaga, am pornit înainte.

E linisce. Nici un sgomot nu turbură pacea, ce domnesce peste canale, nu mai strigatele gondolierilor la cornurile stradelor ne deșteptă din vise.

Cine spune, că „s'a stins viața falnicei Venetiei“, că „nu auzi cântări, nu vezi lumină pe valuri“? O, nu s'a stins, n'a încetat cântarea! căci étă am ajuns pe „canal grande“, miș de lumină schipesc „pe scări de marmură, pe vechi portaluri“, și melodia dulce a italianului se lăteșce peste unde și grăbesce înainte, ațîțînd curiositatea trecătorului de pe „piazzetta“!

De o dată ne oprim, e un concert plutitor. O trupă de gondolieri cântă veselii comice cuplete și gondolele rînd pe rînd se opresc să-și asculte. Și ascultăm, și aplaudăm, și ne place cântarea și rîdem de câte o glumă, pe care o înțelegem, și apoi trecem înainte cântînd și noi doine romănesci. Și gondolierul ne ascultă căci cântăreț e și el, — și cine nu-l cântăreț în Venetia? — și îi

place cântarea și la rîndul lui începe cunoșcuta „Santa Lucia“, și alătura cu el cântăm și noi. Ah, ce melodie dulce și lină și cât de frumos răsună ea în liniscele nopții, sub plôia razelor de lună, și sub scelipitul amăgitor al luceaferilor, cari își privesc față în undele apelor.

„Mare si placido,

„Vento si caro.

„Scordar fa-i tribboli

„Al marinaro.

„E va gridando

„Con alegria

„Sta Lucia, Sta Lucia!“

Cât de puțin cere s'ermanul marinar! Ca gândurile să-și fugă, nu-î trebuie, de cât să fie marea linisită și vîntul favoritor!

Dar étă, ne-am făcut tura prin lagune, ne-am golit sticlele, „san Marc sinistru miezul nopții bate,“ grăbim prin „doganna“ la port, unde vaporul ancorat ne așteptă cu patul așternut.

Permiteți să termin azi aici, spre a nu-mi fugări plăcerea și visele ce-mi le-au făcut această plimbare plină de delicii! Nopțe bună!

(Va urma.)

Am poté continuá, dar ne-a fost greu a aduce și casurile de mai sus, că-ai n'ar fi tocmai acum timpul potrivit se ne certăm, când dușmanul comun și pe unii și pe alții cercă se ne surpe. Fiind că însă „Telegraful Român“ a început atacul, a trebuit să-l respingem, ca să se vadă, că și la Sibiu sînt destule „curiosități“, și că nu le stă bine a imputa altora păcate, cari ei le au în măsură și mai mare, și în fine că și în casa domniilor lor au destul ce curăți, înainte de a să amesteca în casa noastră, ér scriitorul articolului din „Telegraf“ în loc de a merge pe la Beiuș să asculte cum vorbesc profesorii de acolo despre gr. orientali, mai ușor îi era să mîergă în Seminarul din Sibiu se asculte — ca se ne provocăm și noi la morți — cum se esprima fostul rector despre uniți și instituțiile lor, și atunci ar fi vîdut în defavorul cui înclină „cumpîna“.

Noi condamnă hotărît ori ce speculă cu lucrurile sante ale religiunii. Păcatele acestea trebuesc sbicuite, fără însă de a condamna instituția, care n'are de făcut nimica cu păcatul unuia sau altuia dintre singuraticii. Condamnăm și pe preoți aceia greco-catolici, cari nu-și implinesc datorința față nemul lor românesc și prin acesta nici față cu biserica lor. În privința acesta sîntem de acord și cu „Gazeta“ și cu „Telegraful“, macar că „Telegraful“ ar poté să afle și între preoții lor destui, cari nu-și implinesc datorința față cu nemul lor. Dar preoții păcătoși gr. cat. n'au de a face nimic cu conclusele conferinței din Cluș, cu atât mai puțin, că nu pre ei îi vor întreba, că ce voiți: autonomie, ori fonduri? ci întrebarea se va pune — dacă se va pune — la alți ómeni, cari vor sci răspunde cu demnitate, și răspunsul acesta va fi hotărîtor chiar și pentru cei păcătoși, dacă vreau să mai rămîna în sinul bisericii noastre.

În numărul 72 „Telegraful Român“ condamnă reuniunile catolice, pe cari le asemănă cu a le francmasonilor și spune că activitatea acelor reuniuni catolice este încontrolabilă, fiind că se întimplă în ascuns. Cu tóte acestea în numărul 74 domni de la „Telegraful Român“ recomandă și ortodoxilor să facă asemenea reuniuni, ca să nu fie lipsiți de „o forță principală a păpistășismului“. N'avem nimica cu contrazicerea, în care cad domni de la „Telegraful Român“, dar una așteptăm de la dînșii, se spună adevêrul, și să arete că activitatea reuniunilor catolice este controlabilă nu numai pentru că au statute aprobate de guvern, ci și pentru că tot ce să întimplă în sinul lor, să publică în foia „Társulati Ertesitő“ din Budapesta, care apare acum în al 6 an.

Revistă bisericescă.

Roma.

„Osservatore Romano“ publică o scriptă a Papei Leo XIII către decanul colegiului cardinalilor Oreglia, prin care mulțemesce episcopilor, cari la canonizarea din Maiu au fost în Roma și au scris adresa de aderință necondiționată față de s. Scaun apostolic. Papa îndemnă pe episcopi să inspire atari sentimente întregii lumi catolice și să conlucre la unirea bisericii orientale disidente. Pe fie care zi apare mai mult necesitatea de a-și redobîndi s. Scaun poziția, ce l-a destinat-o providența divină.

Coptii uniți fac progrese mari. Pentru ridicarea de biserică Sfinția Sa Leo XIII a permis vicariului general al episcopului de Teba, Msgr. Othasios Saba-el-Zail să întreprindă colecte în Belgia. Seminarul clerical înființat la Tahta (în Egiptul superior) pentru coptii catolici încurînd va poté fi deschis. El s'a ridicat la inițiativa Papei Leo XIII.

Anglia.

Desbaterea din cameră asupra legii școlare a atras atențiunea publică asupra școlilor catolice, pe cari le laudă de o potrivă liberali și conservatori, moderați și radicali. Școlile aceste model nu le susțin clasele avute, ci mai mult clasele serace, cari traesc din lucrul mînilor. Tot acesti muncitori susțin spitale și alte institute caritative.

În declarațiune publicată nu de mult în „Tahlet“ cardinalul Vaghan și cei alaiți episcopi catolici se impacă cu noua lege școlară și urgiteză la auctorități să deé școlilor catolice ajutórele prevedute de lege. Anume legea prevede pentru fiecare prunc din școlile libere (între cari se numără și cele catolice) o subvențiune anuală de câte 5 șilingi (cam de 50 cr.) statul inse poté ridica ori reduce această subvențiune după trebuință, așa cât institutele bine dotate nu primesc nici o subvențiune, pe când cel serace câte 8—10 siliugi după un prunc. Fiind școlile catolice cele mai misere, ele au să se împartașescă în mai mare măsură de beneficiul subvențiunii.

Ministrul Chamberlain încă a recunoscut folosul și necesitatea unei universități catolice în Irlanda.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Guvernul în cele din urmă și-a eșit din paciență vîdînd, că numărul oratorilor opoziționali e fără de capet. Luni a vorbit ministru de finanțe Lukács polemizând cu opoziționali și imputându-le, că nu sînt obiectivi. El zice, că încurăgiarea fabricantilor de zăchar prin premii pentru esport o reclamă interesele țerii. Cultivarea napilor de zăchar s'a înmulțit fôrte tare; pe când în anii 1889—90 se cultiva cu napi numai 86.000 jugere producînd 5,806.000 m. m., în 1895—6 s'a cultivat cu napi un teritor de 184.000 jug., care a dat 13 milioane de m. m. Cu cultivarea napilor să ocupă în Ungaria cam 200.000 de lucrători, érá prețul zăcharului produs se urcă cel puțin la 20 milioane fl., din care mai bine de jumătate se esportă. Statul primesce ca dare după zăchar 6 milioane fl. Premiile de esport sînt de 9,000.000 fl., din cari partea cea mai mare cade pe Austria deci nu se poté zice, că Ungaria pórta sarcina Austriei. Guvernul a propus prelungirea ședințelor cu o órá. Opoziția s'a arătat aplicată a o primi, dacă guvernul va lăsa se cadă Ș-ul 16, guvernul însă nu s'a învoit.

Austria.

„Fremdemblatt“ publică un comunicat semi-oficios, în cari se dismit scirile, că între membri cabinetului ar esista divergențe de vederi cu privire la cestiunile

politice de la ordinea zilei, ori că cabinetul Badeni ar voi să se retragă. Slovenii încă au început mișcarea, că să se deé și în țerile locuite de dînșii ordinațiunii ca în Bohemia pentru egala îndreptățire a limbilor.

Franța.

În 12 a c. s'a împărțit între deputați cartea galbină, din care se vede, că puterile au purces în armonie în cestiunea orientală. Din acte apare, că singur Anglia a înclinat ceva spre Grecia. Sêrbia și Bulgaria s'au pregătit de rêsboi și numai în urma visitei împêratului Francisc Iosif la Petersburg au rămas pe pace.

În cunoscuta afacere „Panama“ de nou s'a dispus investigațiune. Consilierii înaltei curți de cassatie Quesnay de Beaurepaire nu vrea, să se prezenteze înaintea comisiunii, sub cuvînt, că-l împedecă detorința de a păstra secretul oficios. Se crede, că respectul față de Carnot, a cărui favorit a fost, îl face pe înaltul funcționar a se abținé de la descoperiri, cari ar fi compromițóre pentru memoria fostului president al republicei.

Turcia.

Regimul turcesc neincetat face dificultăți la închierea păcii. Tewfikpașa a prezentat ambasadiorilor un nou proiect de împăcare, care pentru delimitarea frontierii tesalice iea de basă linia Peneios, pe lângă aceea pentru spesele de rêsboi pretinde cu 5 milioane fl. mai mult de cât au propus ambasadiorii, cari au prevîdut numai 40,000.000 fl. În Creta au reînceput măcelurile dintre Greci și Turci. Puterile și acum se tot sfătuesc cu privire la autonomia Cretei, dară fără rezultat.

Correspondințe.

Sibiu, 9 Iuliu 1897.

Prea Stimate Domnule Redactor!

Dați-mi voe, ca urmînd obiceiul din trecut, să Vê presint și de astă dată un scurt raport despre starea învățămîntului poporal în protopopiatul Sibiului cu finea anului școlar 1896/7 și despre progresul realizat pe acest teren, care în timpurile grele, ce le străbatem, reclamă atâtea jertfe din partea poporului nostru. Raportul, ce urméză, este întemeiat pe date oficiale, câștigate în ședința senatului școlar protopopesc ținută aici la 18 Iuniu a. c.

Din cele 34 parochii, ce aparțin protopopiatului Sibiului, 17 sînt provêdute cu școle conf. gr. cat., ér 3 parochii, cele mai mari și mai compacte, anume: Orlatul, Racovița și Vestemul, sînt provêdute cu școle comunale, mai înainte grănițeresci. La cele 17 școle confes. au funcționat în anul școlar expirat 17 învățatori ord. și o învățóre extraordinară aplicată la școla din Sibiu pentru instruirea elevelor în lucrul de mîna. Dintre cei 17 învățatori, 14 inși sînt deplin cualificați, 1 învățator mai bêtân este provêdut cu decret vechi, ér 2 inși sînt prepărândi abs., aplicați ca învățatori provisorii. Edificiul de școlă, tóte din material solid, se află în 14 parochii, ér 3 parochii sînt lipsite de edificii proprii

de școlă; acele parochii sînt: Șura mică, unde ca local de școlă se folosește casa parochială, și Gurariului și Vizocna, unde copii se instruiază în case închiriate.

Tóte școlile noastre conf., a fară de cea din Sibiu, nedispunînd de fonduri proprii, sînt avisate a se prevedé și susține în parte preponderantă numai din repartitii în bani și naturale aruncate pe respectivii credincioși. Acolo, unde din lipsa mijloacelor recerute, nu s'au putut sistemisa salariile învățătoresci conform art. de lege XXVI din 1893, reprezentanțele școlare s'au aflat necesitate a recurge la ajutorul statului, cerînd mai ales ajutóre de câte 60 fl.; 7 comune bisericesti au și primit ajutor și încă unele în sumă mai mare, de cât au cerut, ér alte 7 saú au primit rezultat negativ, saú chiar nici un rezultat. În parochiile, care au primit ajutor de la stat, s'au mai ușorat în cât-va sarcinile respectivilor poporeni și alt cum îngreuiat cu diferite și multe dări, dar în parochiile, unde nu s'au primit ajutóre, apasă și mai de parte sarcina contribuțiilor aruncate pe umerii credincioșilor respectiv. Mare greutate apasă poporul și cu sistemisarea cuincuenaliilor prescise de lege și împrejurarea acésta încă a necesitat pe reprezentanțele școlare se céră ajutóre de la stat. Eú cred însă, că chestiunea cuincuenaliilor preste câțiva ani are se devină fatală pentru multe din școlile noastre confesionale și prospecte de mai bine nu ni-se îmbie din nici o parte, căci ómenii nostri de prin comunele bisericesti, neprevădători fiind, n'au îngrijit să-și adune fonduri, din cari să póta întimpina trebuințele cele mai ardente, fără de a recurge la ajutorul statului, care cu timpul are să ne coste jertfirea caracterului confesional și național al școlilor noastre.

În parochiile, unde deja există școle comunale, cum și în acele, unde poporeni gr. cat. sînt puțin și sêraci și din lipsa mijloacelor recerute nu-și pot susține școlă propriă conf., preoții nostri în calitate de cateheți sînt îndatorați a propune elevilor, cari cercetéză școlile com. ori ale majorităților gr. or., stndiul religiunii și din timp în timp a raporta oficiului protopopesc despre materiile propuse, ér la finea anului școlar a așterne clasificatiunii din obiectul amintit.

În anul școlar 1896/7 în protopopiatul întreg s'au aflat prunci în etatea de școlă, și anume de la 6—12 și respective până la 15 ani în total 2737, între cari 1451 feciori și 1286 fete; în deosebi obligați a cerceta școlă de tóte zilele au fost 1035 feciori și 947 fete; obligați a cerceta școlă de repetițiune au fost 416 feciori și 339 fete. Dintre acestia au cercetat școlă de tóte zilele 474 feciori și 379 fete; școle străine (între cari se numără școlile com. din Orlat, Vestem și Racovița, școlile de stat și cele gr. or.) au cercetat 545 feciori și 462 fete, ér școlă de repetițiune au cercetat-o 135 feciori și 106 fete; prin urmare n'au cercetat școlă de tóte zilele 128 feciori și 184 fete, ér cea de repetițiune 169 feciori și 155 fete.

Ce privesce progresul dovedit cu ocașiunea examenelor ținute la închierea anului școlar 1896/7, acela în general se póte clasifica de: *multămitor*, ér în special progres *forte bun* s'a dovedit în parochiile Sibiu (înv. Romul Simu) și Gurariului (înv. Coman Gligor); *forte multămitor* în Șeica mare (înv. George Săbău) și Vizocna (înv. Manase Ciungariu); *bun* în Buia (înv. Dumitru Bleoca)

și Ghișasa de sus (înv. Nicolae Vlad); *multămitor* în Alămor (înv. Samoilă Florea), Brad (înv. Nicolae Ifenie Urs), Șalcău (înv. Ioan Dragomir) și Șura-mică (înv. Traian Șandru); *destulitor* în Bórta (înv. Aureliu Pop), Calvasér (înv. Dumitru Vișa), Cașolt (înv. Ioan Popa), Hamba (înv. George Ștef) și Șaldorf (înv. Corneliu Banciu); *puțin destulitor* în Armeni (înv. Nicolae Neamtu) și în urmă *nedestulitor* în Stenea (înv. Clemente Ivan).

Ca pedeci a progresului se indică în raportul senatului școl. protopopesc și de astă dată lipsa de cărți (eú aș mai adauge și lipsa uniformității manualelor întrebuintate) și frecventarea neregulată a școlii mai ales în timpul de primăveră. Pentru a se suplini în câtva lipsa cărților școl., în anul școlar expirat s'au distribuit școlilor din tract gratis 150 exemplare Abcedare și Legendare procurate din fondul școl. tractual, ér pentru anul școlar viitor încă s'au destinat 30—40 fl. în scopul procurării de cărți pe sama copiilor mai sêraci. În ceea-ce privesce ținerea școlii de repetițiune, după energicele măsuri, ce s'au luat din partea autorităților competente, se observă un paș înainte, totuși sîntem însă încă de parte de țintă în acesta privință. Nu vreaú însă să înțelégă învățătorii nostri, onóre preaputinilor excepțiuni, folosul pomăritului, și asta se vede de acolo, că deși a fost scris un premiú de 40 coróne pentru încurajarea învățătorilor în praxa pomăritului, nime n'a reflectat la acel premiú, care, eú așa cred, n'ar fi fost de desprețuit.

Dacă preste tot în anul școlar expirat s'a observat un progres mai multămitor pe terenul învățămîntului poporal, la acel progres a contribuit fără îndoelă, și reuniunea învățătorilor din acest protopiat, carea le-a dat învățătorilor ocașiune să se mai deprindă și perfecționeze în ale pedagogiei, cum și praxa laudabilă introdusă în anii din urmă de a asista la examene pe lângă comisar și câte 2 învățători în fie care parochie provădută cu școlă confesională, punându-se ast fel la cale o nobilă emulațiune între învățători.

Atâta despre învățămîntul poporal.

Dați-mi voe, Domnule Redactor, ca tot cu asta ocașiune se Vê presint câteva date și despre ținerea română gr. cat., care a cercetat în anul școlar expirat diversele institute de învățămînt din Sibiu, și căreia catechetul respectiv l-a dat o creștere și instrucțiune religiósă din cele mai bine îngrijite. Numérul elevilor gr. cat. a fost în anul școlar expirat de 119 inși; dintre acestia 48 au cercetat școlile elementare (școlă de stat 37, școlă rom. cat. 6, școlă ev. aug. 4 și școlă din institutul Theresian 1), ér 71 școlile medii (gimnasiul de stat 58, gimnasiul ev. aug. 7 și școlă reală ev. aug. 6). Tuturor elevilor li s'a propus și cantul bisericesc; examenul din acest obiect s'a ținut cu toți elevii în 12 Iunie a. c. de la 9—12 a. m., umbele sub presidiul lui protopop Ioan V. Rusu.

Școlă civilă de fete a „Asociațiunii transilvane“ a fost cercetată de 16 eleve gr. cat., Examenul din studiul religiunii cu elevele școlii civile s'a ținut în 25 Iunie a. c. sub presidiul dlui Arsenie Bunea, preot gr. cat. și secretar al comitetului școlar grănițeresc, ca delegat al dlui protopop, împedecat de a presida însu-și examenul.

Studiul religiunii s'a propus elevilor și elevilor împărțiți în 6 grupuri în 12 ore pe săptămână. Toți elevii au fost îndatorați să cerceteze Duminecă s. biserică, purtându-se o controlă severă în acésta privință, ér în postul ss. Pasci toți elevii și elevele s'au mărturisit și cuminecat prin catechetul lor.

În fine observ, că la școlă industrială din loc au fost înscriși 45 învățăcei gr. cat. de diferite meserii, cari au fost constrinși a se presenta la catechisare în fie care Duminecă de la 2—3 ore p. m.

Primiți, Prea Stimate Dle Redactor, încredințarea deplinului meu devotament.

x—y.

Raport general

al societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaș pre anul școlastic 1896/7.

Cine să nu-și plece capul înaintea mărimii omenesci, dacă cercă istoria trecutului? Cine să nu să umilésca înaintea prezentului, când vede faptele mărețe, ce să ivesc pretutindenii în societățile omenesci aflătoare pre uscatul intins al planetei, ce o numim pămînt? Dacă ne aruncăm și numai o clipă privirea preste globul pămîntesc, trebuie să recunoscem că azi toți ómenii, cari au ajuns și la cel mai mic grad de cultură, să unesc în societăți și reuniuni de diferite specii, convinși fiind despre importanța și rolul cel mare, ce-l jócă acestea în progresul ómenimii.

Societățile au produs tot ce e mare, tot ce e de admirat din punct de vedere științific și artistic pre pămîntul acesta. Acestea au desvoltat semnele graiului, limba popórelor, ca să se înțelégă unii pre alții; acestea au conchemat némul ómenesc din sêlbătăcia, în care era victima dobitócelor crude; au desvoltat idea delicată religionară; acestea au deschis căile comunicătoare pre uscat, ca să se cunósca pre sine ómenimea; acestea au prefăcut deșerturile în paradize pămîntesci; acestea au început navigația prin mările viforóse, ca să ajungă némul ómenesc la cunóscrea și mărirea lui Dumnezeu, a cărui puteri și minuni nu au capét și sînt necuprinse de mintea omului; acestea au adus la înflorire agricultura, comerțul și industria. Acestea au purtat și pórtă și azi frănele vieții sociale. Tot ce e mare, numai prin societăți să póte efectui, ómenii numai în societăți sînt mari și puternici, ér în singurătate sînt fără putere.

În ultimele decenii spiritul de asociare se ivesce și la noi Români. Ai nostri încă au priceput glasul timpului și încep a să întruni în diferite societăți. Convinși despre importanța acestora, clericii de la acésta facultate teologică încă saú decis a înființa acum sînt 33 de ani la 18 Februarie 1864 o societate cu o bibliotecă, din cari ne nutrim azi spiritul și mintea noastră, ca ast fel bine preparați să putem eși învingători din multele și obositoare lupte, ce ne așteptă în sublima, dar onerósa noastră cale.

Îi prefig cel mai nobil scop: „desvoltarea culturală pre terenul religios-moral“, — basa și fundamentul tuturor virtuților și a întregii fericii pămîntesci.

A da un raport detaiat despre progresul, ce a făcut acesta societate de la înființarea ei, până în presente, reclamă ostenele fórte mari, de acea noi ne mărginim numai a face un mic resumat asupra mersului și progresului societății noastre în decursul anului școlastic 1896/7.

Sedințele societății.

Sedințe s'au ținut cu totul în decursul anului 16. și anume: 7 ordinari, 4 extra-ordinari, 3 literare, 1 festivă și 1 constituantă. În sedințele acestea pe lângă resolvirea afacerilor referitoare la administrarea corectă a societății, saú cetit mai multe operate și saú declamat mai multe poesii.

Nu ne este scopul a înșira aci tóte lucrările societății, cu tóte aceste nu putem

trece cu vederea fără a atinge unele afaceri mai momentose.

În șed. I ordinară să completeze comitetul ales în ședința constituantă prin alegerea dlui Vasile Suciū teolog de anul I de notariū al ședințelor. Tot în șed. I ord. s'a esmis din sinul societății o comisiune de 4 membrii, spre a propune societății cărțile mai de valoare, ce sînt a să procura în decursul anului.

În șed. II ordinară oficiul de redactor, — după ce acesta în urma statutelor celor nouă numai corăspundea noūei organizații, — să șterge.

În șed. III ord. să decida ținerea unei ședințe festive în fie care an în memoria patronului soc. noastre „Inocențiu M. Glain“.

În șed. VI ordinară să alege o comisiune de 8, care să ordoneze biblioteca. — Tot atuncî membrii societății prea convinși fiind despre importanța și necesitatea unui op de predică, ieau cu însuflețire nobila decisiune, ca să pună în mîna preoțimii noastre un op de atare valoare. — Ei hotărăsc în unanimitate edarea predicelor, ce le vor afla mai bune și mai acomodate pentru clerul nostru, și mai ales a predicelor de sîrbători și morți, încurajați fiind în acēsta întreprindere și de cătră Clarissimul Domn conducător al societății Dr Vasile Hossu și Venerata Superioritate. Sîntem prea convinși că Veneratul Cler va scii apreția acēsta întreprindere salutară și nu ne va denega la timpul sēu sprijinul material, de care avem neîncunjurată lipsă spre edarea acestui op.

În ședința constituantă ținută în 6 Maiū a. c. se alege comitetul soc. pre anul școl. 1897/8 în persoanele Domnilor: Emiliū Sabo cleric a. III președinte. Victor Macaveiū cleric a. II vice-președinte. Ioan Oltean cleric a. III secretariū. Eugeniū Pantea cleric a. II cassar. Vasile Suciū cleric a. I controlor. Niculaū Racovițan cleric a. II archiviariū și Ioan Săntimbrean cleric a. I bibliotecar. Tot în ședința acēsta se alege comisiunea de 9, avēnd menirea a scontra activitatea comitetului, desvoltată în decursul anului.

O valoare nu mai puțin însemnată au avut șed. literare. În acestea s'au cetit produsele literari ale membrilor, din diferiții ramii ai literaturii, dimpreună cu criticile acestora. A fară de acea tot în șed. acestea membrii au ținut mai multe declamațiuni. În total operatele incurse în decursul anului să urcă la suma de 48, dintre cari 26 prosē, 22 poesii și 34 critice, ēr declamări 8.

(Va urma.)

Nrii 281, 317 și 330—1897.

Concurs.

De la „Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român“ cu începutul anului școlar 1897/8 sînt de conferit următoarele stipendii:

I. Un stipendiu de 60 fl. pe an din fundațiunea „Marinovič“ pentru studenți români de gimnasiū ori școlă reală de aceeași categorie.

II. Un stipendiu de 40 fl. pe an din fundațiunea „Radu M. Riuorean“ pentru studenți români de gimnasiū ori școlă reală.

III. Un stipendiu de 40 fl. pe an din fundațiunea „Dr Ioan Moga și soția Ana n. Bologa“ pentru eleve „cari frecuentază vre-o școlă de fete cu caracter național românesc, respective confesional românesc, în prima linie școlă civilă de fete Asociațiunii și școlă elementară a Reuniunii femeilor române din Sibiu.“

Cererile pentru aceste stipendii au să se înainteze comitetului Asociațiunii în Sibiu (Strada Morii 8) până la 15 August a. c. stîlul noū, provēdute cu următoarele documente:

Ad I, II și III:

- Atestat de botez;
- Testimoniū școlar de pe semestrul din urmă al anului școlar 1896/7;
- Atestat de paupertate, eventual de orfan, dacă petentul este orfan.

Ad III special: Concurențele, cari vor documenta, că sînt descendente din familia fericitului fondator Dr Ioan Moga sau a soției sale Ana n. Bologa, vor fi preferite *ceteris paribus* la conferirea stipendiului.

Cererile întrate după termin nu se vor considera.

Sibiu, din ședința comitetului Asociațiunii transilvane ținută la 12 Iulie 1897.

Șulufiū

Dr V. Bologa
secr. II.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărțemîntului XIII (Abrud) al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, se va ține în anul acesta Duminecă în 22 August st. n., începutul la 10 ore ante-meridiane în biserica greco-orientală din Cămpeni, pe lângă următorul.

Program: 1. Deschiderea ședinței din partea directorului. 2. Raportul: a) secretarului b) al cassariului și stabilirea bugetului. 3. Esmiterea unui comisiunii pentru încassarea taxelor de la membrii vechi, și înscrierea de membrii noi. 4. Cetirea disertațiunilor însinuate directorului cu 24 ore mai înainte. 5. Alegerea a lor doi delegați pentru adunarea generală ordinară a Asociațiunii, ce se va ținea în anul curente. 6. Defigerea locului pentru ținerea proximei adunări generale ordinare a despărțemîntului. 7. Alegerea comitetului pentru trieniul proxim. 8. Propunerii. 9. Alegerea unui comisiunii pentru verificarea protocolului.

La acēsta adunare se invită toți onorații membri ai Asociațiunii de pre teritoriul acestui despărțemînt, pe cum și toți cei ce doresc progresa în cultură și literatură a nēmului românesc.

Abrud 21 Iunii 1897.

Dr Laurențiu Pop
director.

Ioan Maior
actuar.

Convocare.

Reuniunea învățătorilor gr. cat. din A. Diaconatul părților Sătmărene aparț. diecesei Oradene își va ține „Adunarea generală“ anuală la 9 Aug. st. n. a. c. la 9 ore în zi în comuna Medişia (Oláh-Meddes), cu următorul:

Program:

- Celebrarea cultului divin la 7 ore din zi.
- Deschiderea ședinței.
- Cetirea și verificarea protocolului adun. anterioare.
- Raportul comitetului.
- Alegerea comisiunilor și anume: a) comisiunea candidatore; b) pentru scontrarea cassei reuniunei; c) pentru criticarea propunerilor de probă din filiali; d) pentru conscrierea membrilor noi și încassarea taxelor; și e) pentru censurarea disertațiunilor înaintate la presiū.
- Raportul comisiunilor.
- Complinirea biroului și a comitetului.
- Cassarul va ceti registrul restanțerilor.
- Desbaterea regulamentului amplificat, al reun. filiali.
- Cetirea disertațiunilor aprobate prin comisiunea respectivă.
- Propunerii practice.
- Împărțirea diplomelor la membrii noi.
- Defigerea locului și a timpului adunării generale proxime.
- Propunerii diverse referitoare la înaintarea scopului reuniunii.
- Închiderea ședinței.
- Prânz comun.

Dat în Carei, la 12 Iulie 1897.

Dumitru Kiss
v. președinte.

Georgiu Pteancu
notariū.

Nr. 15—1897.

Concurs.

Comitetul Reuniunii Femeilor Române gr. cat. din Blaș escrise concurs pentru 7 ajutore — anume: 2 de câte 40 fl., 2 de câte 30 fl. și 3 de câte 20 fl. v. a. cu terminul 20 August n. a. c.

La aceste ajutore, cari se dau pe anul școl. 1897/8 pot concura elevele române gr. cat., cari vor frecuenta școlă de fetețe din Blaș.

Concursele provēdute cu: *carte de botez, atestat de paupertate și testimoniū școlastic*, sînt a se trimite la adresa prezidentei Reuniunii.

Din ședința Comitetului Reuniunii Femeilor Române gr. cat. din Blaș.

Aurelia n. Solomon
prezidentă.

Dr A. Chețan
secretar.

Nr. 33/1896—7.

Convocare.

Adunarea generală ordinară a despărțemîntului XI (Blaș) al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, să convōcă pe ziua de 8 Aug. n. a. c. în Blaș la orele 10¹/₂ cu următorul:

Program:

- Deschiderea adunării.
- Raportul subcomitetului.
- Alegerea alor două comisiuni: pentru censurarea raportului și înscrierea de membrii noi.
- Disertațiune.
- Defigerea locului ținerii adunării generale proxime.
- Alegerea alor doi delegați la adunarea generală de la Medias.
- Propunerii.
- Alegerea subcomitetului pe un period noū de 3 ani.
- Închiderea adunării.

La acēsta adunare, carea se va ținea în marea sală de la Otelul „Univers“, se invită toți membrii Asociațiunii și toți cei ce doresc progresul poporului român.

Spre orientare însemnăm aci, că de acest despărțemînt se țin următoarele comune:

Din cercul pretorial al Blașului: Mihail, Obregea, Bucerdea grănoasă, Gisteul-român Crăciunel, Blaș, Ciufud, Tiur, Veza, Măndrade, Lupu, Spătac, Genade, Cergăul mic, Cergăul mare, Beșindău, Ohaba, Colibi, Tău, Roșia de Secaș, Tapu, Șoroștin, Broșteni. — Din cercul pretorial al Uioarei de Murēș: Cuciu, Orosia, Petrilaca, Ciciu, Găbud, Gheja, Copandul de Murēș, Botezul, Cecălaca, Ațințișul, Gâmbuț, Heria, Nandra Bichis, Iștiuaza, Ozd, Săn-Iacob, Căptălan, Noșlac, Uioara, Micoșlaca, Cisteiul unghuresc, Ciunga, Fărău, Herepea, Săn-Benedic, Medveșul, Șilea magiară, Alecuș, Spălnaca, Silivașul românesc, Turdașul românesc, Murēș-Uioara-Ocna. — Din cercul pretorial al Hususēului: Petrisat, Iclod, Sâncel, Pănade, Spini, Bia, Valea Sasului. Săn-Miclăuș, Șona, Bălcaciū, Jidveș, Căpălna, Sântă-Mărie, Vesēuș, Tătarlăna, Crăciunelul de sus, Făget, Chesler, Tăuni, Proștea mare și Proștea mică, Micăsasa, Lunca, Lodroman, Hususēu, Glogoveț.

Blaș, din ședința subcomitetului ținută la 22 Iuliu 1897.

Ioan German
director.

Aurel C. Domșa
secretar.

Noutăți.

Din diecesa Lugoșului. P. On. D. Iuliū Raț, noul protopop al Cudjirului și paroch al Oraștiei a fost introdus în nouele oficii în 11 a. c. la sērbătoreea ss. apostoli Petru și Paul. Ca introducător a funcționat Rds. d. Nicolaū Nestor, vicariul Hațegului cu asistența preoților districtuali. Poporul credincios a primit cu multă însuflețire și afabilitate pe noul lui păstor sufletesc.

„Teușiana“ este numele noūei societăți comerciale pe acții, care se înființază în Teuș. Prospectul se pōte vedē în partea economică a foii noștre.

Cas de mōrte. Ioan German preot greco-catolic în Sămbotelec, în protopopiatul Căținei, membru fondator al Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român și al școlii de fetețe din Cluj, după scurte suferințe a repausat la 17 Iuliu în anul al 67-lea al laboriosei sale vieți, al 40-lea a preoției. provezut fiind cu sf. sacrameinte.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Pe luciul lacului trecea cântând o femeie spre douar. Glasul ei suna preste apa tăcută, plin ca glasul unei flaute, și se umplea din ce în ce tot mai tare. Line și tânguitoare treceau tonurile pe de-asupra apei și se apropiau tot mai tare de țerm. Nu preste multă vreme se vedură prin amurgul de noapte conturile întunecate ale unei năisore. Apoi se putu auzi tactul încet al vislelor, cum loviau apa. Mai apoi se puteau înțelege și cuvintele, — cuvinte în limba grecească cea mai curată, în limba aceea, carea dintre toate limbile aceluși timp era cea mai potrivită spre a da expresie durerii pătimașe.

Elegie.

Gândul meu se doare, cântarea mea se tânguesce
Preste mare spre țara cea večnică
În fața țermului Siriei, —
Unde în érba de Cipru infloresce maslinul,
Unde vint aromatic trece preste năsipul ferbinte.
Și suflarea de viață mi-se picură în inimă, —
Unde împreună cu finicii șoptitorii în joc alintătorii
La țermul de la Memphis sfintul Nil
Istorisește despre strălucirea zilelor trecute,
Despre mărire vestejită, putere strivită! —

Cătră tine, o Večnice! se tânguesce cântarea mea,
Pe tine te doare în vis sentimentul meu iubitorii,
Și visând frâng cotorul lotosului
Și-ți cânt cântări stravechi multe, —
Și când apoi la răsărit sună Memnon,
Și cântă drăgălaș încôce de la Simbal,
Atuncia se trezește durerea mea, tânguirea
mea, amarul meu,

Remas bun, o večnice! Remas bun! Remas bun!
Remas bun, țară strălucită, sfintă
Din fața țermului Siriei!

Pe când își sfârșia elegia, cântăreța lunecase pe dinaintea grupului de finici. Ultimul „Remas bun!“ împrejura pe Ben Hur ca nisce valuri, — melancolic, trémurând de durerea dulce a remasului bun. Trecerea luntriței i-se părea ca alunecarea unei umbre întunecose într-o noapte încă și mai întunecată.

O răsufare adâncă se storse din peptul lui, o răsufare, ce abia se deosebia de oftare.

„O cunosc de pe glas, e fata lui Valtasar. Cât de frumoasă e cântarea! Și cât de frumoasă e ea!“

El își aduse a minte de ochii ei cei mari, cari erau nițel acoperiți de genele, cari i-se plecau, de obraji ei cei ovali și trandafirii, de buzele ei pline cu găuricele adânci la unghiurile lor și de toate grațiile formei ei celei sublime și mlădișe.

„Cât de frumoasă e ea!“ repeți el.

Și inima lui răspunse luțându-și baterea. Atuncia, aprôpe în aceea-și clipă, i-se înfățișă o altă față, mai tinără și tot așa de frumoasă, mai copilărească, mai gingașă și mai puțin pătimașă, — i-se părea, că ea iese din lac.

„Estira!“ zise el surițând. „Pe cum am dorit, mi-s'a trimis și mie o stea.“

El se întorse și se duse cu pași înceți spre cort.

Viața lui fusese plină de amărăciuni și de pregătiri de răsbunare, — fusese prea furtunos mișcată, de cât să fie capabilă de iubire. Fost-a acesta începutul unei schimbări fericite?

Și dacă impresia asta nu-l părăsi nici în cort, — de la care din cele două a purces ea?

Estira îi dase un pocal.

Egipténa asemenea.

Și amîndoué i-au apărut de o dată de desubtul finicilor.

Care din două l-a impresionat?

Cartea a cincia.

I.

Pe Grat îl fac atent.

În dimineța după bacchanaliile din sala palațului tinerii patriciani zăceau acolo pe perini. Putea să soséscă Maxentiū, putea să iese cetatea într-o împințarea lui, putea să se pogóre legiunea în arme strălucite de pe muntele Sulpiū, de la Nimfeū și până la Omfal putea să se desvólte o strălucire sêrbătorească, care să intréca tot, ce veduse vre o dată răsăritul iubitorii de strălucire: ei totuși au durmit mai de parte pe perinile, pe cari căduseră ori îi aședăseră sclavi nepăsători. A lua parte în ziua aceea în primire le era cel puțin așa de cu neputință pe cât ar fi de cu neputință, ca în atelierul vre unui artist modern să se scôle păpușile de model și îmbrăcate cu pălării și cu haîne să jôce un vals.

Inse nu toți, câți luaseră parte la orgie, se afla în starea acésta rușinosă. Pe când prin ferestrele coperișului începu a se aréta revêrsatul zilei, Messala se sculă și depuse cununa de pe cap însemnând prin acésta, că orgia s'a sfârșit; apoi se învêli în mantaua sa, își mai purtă o dată privirea rôtă preste scenă și făr de a zice un cuvînt se duse în locuința sa. Nici Cicero nu ar fi părăsit cu mai multă dignitate o ședință de noapte a senatului.

La trei ore după aceea intrară în chilia lui doi curieri și primiră din mâna lui fiesce care câte un pachet sigilat, care cuprindeau fiesce care aceea-și epistolă cătră procuratorul Valeriū Grat, care petrecea încă tot în Cesarea. Ne putem închipui, cât de tare-i era lui Messala, ca epistola să ajungă repede și sigur la adresă. Unul din curieri avea să călătorească pe uscat, cel alalt pe mare, la amîndoi le legă de suflet, să grăbescă cât se pôte de tare.

E de lipsă, ca cetitorii să scie cuprinsul epistolei trimise ast fel. Îl împărtășim aci:

„Antiochia, 19 Iuniū.

„Messala lui Grat.

„Mido al meu! Te rog, să nu te smintéscă agrăirea acésta, ci să o privesci de un semn al dragostii și recunoscîței și de concesiune, că ești fôrte bogat; mai iewa a minte, că urechile tale așa, pe cum le-ai moștenit de la mamă-ta, coréspund de totului tot numai staturii tale celei bine desvoltate.

„Mido al meu! Am să-ți împărtășesc un eveniment minunat, care, de și astăzi se ține ore cum de sfera presupunerilor, totuși fără îndoelă e vrednică de momentana ta luare a minte.

„Concede-mi mai întâi, ca să-ți re-imprompetez aducerea a minte. Dôră-ți aduci a minte, — au trecut de atunci mulți ani, — de familia unui principe din Ierusalim cu numele Ben Hur, care a fost de origine străveche și nespus de bogată. De cum va

memoria ta ar fi slăbit, tu ai, dacă nu greșesc, pe capul têu un semn de rană, care pôte să vină memoriei tale într-o ajutorii.

„Ca să-ți trezesc interesarea, mai adaug următorele: Întru pedépsă pentru atentatul comis asupra vieții tale, — pentru drăguța de liniște a consciinței să te feréscă toți zeii, ca acest atentat să nu se adevérescă vre o dată de simplă întâmplare neintenționată! — familia întrégă a fost prinsă și delăturată, și averea i-s'a confiscat. Fiind că purcederea acésta a aflat aprobarea Cesarului nostru, scumpul meu Mida, care a fost pe cât de drept, pe atât de înțelept, — florii împodobéscă în tot timpul altarele lui! — nu am să mă rușinez a aminti sumele acelea, cari ne-au curs din acel isvor, și nici o dată nu pot înceta a-ți fi recunoscătorii pentru ele, nici o dată cel puțin până atunci, până când că și acum pot gusta neturburat partea, ce am primit-o.

„Spre dovedirea înțelepciunii tale, — o însușire, prin care, pe cum bag de samă acuma, fiul lui Gordiū, cu care am cutezat a te aseména, nici o dată nu a escelat între ômeni ori între zeii, — îți mai reamintesc, că tu ai adăpostit atunci familia într'un chip, cât amîndoi am gândit, că planul promite efectul cel mai bun pentru scopurile cele ce le avem înaintea ochilor, adevăcă spre a face, ca familia aceea să amuțéscă și să ajungă la o môrte neevitabilă, dară firéscă. Îți vei aduce a minte, cum ai purces față cu mama și cu sora criminalistului; érá dacă acuma doare a afla, că ore mai trăesc ele ori au murit, atunci cunoscând firea ta cea amabilă, Gratul meu, știu, că-mi vei ierta ca unuia, care abia voi fi mai puțin amabil de cât tine.

„Îți revoc în memorie o împrejurare, care pentru starea prezentă a lucrurilor e de moment mai nemijlocit: propriul criminalist a fost trimis de sclav pe totă viața pe galere, — așa a sunat porunca. Evenimentul, carele voi să ți-l istorisești, te va surprinde cu atât mai tare, dacă mai adaug acuma, că eu am cetit cu ochii mei adevérința, carea spunea, că l-au dat pe mâna căpitanului unei galere.

„Ér acum, iubitul meu Frigian, începe a fi mai cu luare a minte la cele ce-ți raportezi!

„Dacă ai în vedere durerea mijlocie a vieții la vislă, osînditul, pe carele l'a lovit ast fel dreptatea, deja cel puțin de cinci ani ar fi trebuit să fie mort, ori mai bine zis una din cele trei miș de Oceanide ar fi trebuit să și-l alégă de soț. Și — iértă-mi, modelele de virtute și gingășie, iértă-mi o slăbiciune momentană, — dacă am în vedere, că eu, pe când era prunc, l-am iubit, și că el într-o adevăr a fost frumos, (eu admirându-l frumșeta mă obișnuiam al numi Ganimedul meu,) el ar fi avut dreptul de a căde în brațele fiicei celei mai frumoșe din familia aceea. Nutrind deci părerea, că el a bună samă e mort, am gustat cinci ani închiiați în liniște plăcerile nevinovate ale averii, carea în un anumit grad l-o mulțămescă lui. Mărturisesc sentimentul acesta de recunoscîță, inse fără ca prin acésta să voesc a deroga recunoscîței mele față cu tine.

„Acum am ajuns la simburile lucrului.

„A sară, pe când presidam la o festivitate aranjată în onôrea câtor va ômeni,

chiar sosiseră de la Roma, — tinereța lor cea verde și neesperința lor mi-a trezit compătimirea, — audii o istorie stranie. Consulul Maxentiū, pe cum scii, sosese azi, pentru ca să conducă o expediție împotriva Partilor. Între ambițioșii aceia, cari vor să-l înșoțescă, se află un fiu al repausatului duumvir Quint Arriū. Avui prilej de a-mi câștiga despre el informații amănunțite. Când Arriū pornise întru urmărirea piraților, — învingerea dobândită asupra lor l-a făcut duumvir, — el nu avea familie; când se întorse din expediție, aduse cu sine un moștenitoriu. Dar păstrează-ți liniștea, pe cum se cuvine unui om, care are atâția talanți în bani gata! Fiul și moștenitoriul, despre care-ți grăesc, e chiar acela, pe carele l-ai trimis tu pe galere; — chiar acel Ben Hur, carele ar fi trebuit să móră la vislă înainte de asta cu cinci ani, s'a întors acum cu poziție și avuție și pôte că chiar ca cive roman, pentru ca pe noi, — așa e, tu ești prea puternic, de cât să te neliniștesci, înse eu, Mido al meu, eu sînt în pericol, — n'am să-ți spun, pentru ce. Cine să o scie, dacă nu tu?

„Tu zici la tóte acestea: „Ce are de a face?”

„Când Arriū, tatăl adoptiv al acestei năluci, carea a ieșit din brațele Oceanidei celei mai frumoase (veđi, ce ți-am scris despre acest lucru mai la deal), când Arriū începu lupta cu pirații, naea lui se cufundă, și din toți ómenii năii scăpară din gura morții numoi doi înși, — însu-și Arriū și acesta, moștenitoriul lui.

„Ómenii, cari i-au ridicat de pe pluta, pe care notară, spun că soțul norocosului tribun a fost un om tinér, care, pe când îl ridicară pe nae, purta îmbrăcăminte a unui sclav de galeră.

„Acésta cel puțin ar trebui să te convingă. Înse ca să nu zici din nou: „Ce are de a face?” îți împărtășesc, Mido al meu, că ieri prin o întâmplare, pentru care datoresc Fortunei cu o juruință, am convenit cu tainicul fiu al lui Arriū față la față; și acuma susțin, că el, de și nu l-am recunoscut, e acela-și Ben Hur, care mulți ani a fost soțul meu de copilărie, acela-și Ben Hur, care, de cum va e bărbat, — fie chiar și cel mai de rînd, — chiar acuma, în vreme ce îți scriu, făuresce răsburare, — căci asta o ași face în locul lui, — răsburare, care se satură numai cu viață de om, răsburare pentru patria sa, pentru mamă-sa, pentru soră-sa, pentru sine însu-și și, — o zic mai pe urmă, cu tóte că după părerea ta ar fi trebuit, să o zic mai întâiu, — răsburare pentru pierderea averii sale.

„Acuma, bunul meu binefăcătoriu și prietin, Gratul meu, fiind că sesterțiile tale, a căror pierdere pentru un om cu o avere ca a ta ar fi lovitura cea mai grea, sînt în primejdie, acuma încetez a te numi cu numele vechiului rege nebunatic al Frigiei, acuma, zic, (ficesc că numai dacă ai cetit până aci,) cred hotărît, că tu nu zici mai mult: „Ce are de a face?” și ești gata a cumpeni, ce e de făcut într'o primejdie așa de amenințătoare.

„Nu s'ar potrivi, să te întreb acuma, ce are să se întimple. Dă-mi mai bine voe, să-ți spun, că eu sînt protegiatul tǎu, orî mai bine că tu ești Ulise al meu, căruia i-se cade, să-mi dea sfat bun.

„Îmi place a mi-te închipui în clipa, în care epistola asta ajunge în mâna ta. Te vǎd, cum mai întâiu o cetesci cu față fórte seriósă, și după aceea încă o dată — cu suris; acuma se sfârșese șovăirea, judecata ta e gata, sune ea șa ori șa; tu ești înțelept ca Mercuriū și pe lângă aceea grabnic ca Cesar.

„Sórele a răsărit pe deplin. Preste o óră doi curieri părăsesc casa mea, ficesc care cu câte o copie sigilată a acestei epistole; unul va călători pe uscat, érá cel alalt pe mare; de lucru așa de important țin eu, să te informez de timpuriu cu de-amănuntul despre ivirea inamicului nostru în partea acesta a lumii romane.

„Rǎspunsul tǎu îl voiú aștepta aici.

„Venirea și mergerea lui Ben Hur ficesc că va atirna de la stăpânul lui, de la consulul, care chiar și dacă ar desvolta ziua și nóptea silințe neobosite, totuși nu pôte să pornescă fără numai preste o lună. Tu scii, ce de necas dă adunarea și ajustarea unei oști, carea e menită, să pórté rásboiul într'o țară nelocuită și făr de cetăți.

„Am vǎcut ieri pe Iudeul în dumbrava Dafnei; de cum va nu mai petrece acolo, atunci totuși nu s'a dus de parte, și așa îmi va fi ușor a nu-l perde din ochi. Ba dacă m'ai întreba acuma, că unde petrece, eu cu siguranța cea mai mare ași susținé, că el se află în vechea pădure de finici, sub cortul vîndătoriului șeic Ilderim, carele nu va mai puté, să se scutescă multă vreme cu succes de puternica noastră mână. Nu te minuna deci, dacă Maxentiū își va folosi puterea sa întâiu și mai întâiu spre a speda pe Arabul acesta preste mare la Roma.

„Eú grăesc pe larg despre locul de petrecere a Iudeului, pentru că acésta pentru tine, preaputernice, va fi de mare moment, de cum va veți să hotăresci, ce pași vor fi de lipsă; dórá bine scii, — și din cauza acestei esperințe mă mândresc cu aceea, că am progresat în înțelepciune, — că în ficesc care plan, care se referesce la vre o acțiune omenescă, sînt hotărîtorii trei factori: timpul, locul și împrejurările.

„De cum va ți-se pare, că acesta ar fi locul, atunci nu te îndoi a încredința comisiunea ta prietinelui tǎu, care cu o cale va fi și învǎlcelul tǎu cel mai gata spre a esecuta comisiunea ta.

„Messala.“

II.

Pregătirea.

Pe când curierii lui Messala părăsiră cu epistolele casa lui, — era des de diminețá, — Ben Hur intră în cortul lui Ilderim. El s'a fost scaldat în lac și a fost dejunat și acuma se presintă îmbrăcat într'o tunică făr de mâneci, a cărei póle abia ajungeau până la genunchi.

Șeicul îl salută de pe divan.

„Pace ție, fiule al lui Arriū!“ zise el admirându-l, căci el întru adevér încă nici o dată nu vǎduse un chip mai perfect al bărbăției înfloritoare, puternice și conscie de sine. „Îți ofer pace și prietinie. Caii staú gata. Asemenea și eu. Dar tu?”

„Îți reimpărtășesc salutarea de pace, bunule șeic. Primesce mulțăminta mea pentru atâta bunăvoință. Eú încă sînt gata.“

Ilderim bătú în palmi.

„Voiú dispune, să ți-se aducă caii. Șeđi!“

„Sînt inhămați?”

„Ba!“

„Așa dar te rog permite-mi, ca eu însu-mi să-mi servesc,“ zise Ben Hur. E de lipsă, ca eu să fac cunoscință cu Arabii tǎi. Trebuie să scii numele ficesc căruia dinei, pentru ca să pot grăi cu ficesc care; apoi trebuie să le studiez temperamentul, pentru că ei în privința asta sînt asemenea ómenilor; dacă sînt îndrăzneți, am să-i domolesc, dacă sînt fricoși, au lipsă de laudă și de încurajare. Poruncesce sclavilor tǎi, să aducă hamurile!“

„Și căruța?” întrebă șeicul.

„Astăzi nu o voiú folosi. În locul ei lasă, să-mi aducă un al cincilea cal, dacă ai la în de mână; are să fie făr de șea și tot iute ca și cei alalt.“

Curiositatea lui Ilderim se trezi, și el chemă în dată pe un sclav. „Dispune, să se aducă hamurile pentru cei patru,“ zise el, „hamurile pentru cei patru și frul pentru Siriū.“

Apoi se ridică.

„Siriū e favoritul meu, și eu al lui, fiule al lui Arriū. De dóuăzeci de ani am fost soți, în cort, în luptă, în ficesc care poposelá în pustie. Am să ți-l arét.“

El păși la perdeaua din mijlocul cortului și o ținu ridicată, în vreme ce Ben Hur păși de desubtul ei. Caii toți veniră de o dată la șeicul. Unul cu cap micuț, cu ochi înfocați, cu grumazi frumos încovoiați, cu pept puternic și cu cómă desă, așa de móle și lánosă ca pǎrul unei femei, necheză de bucuriá, când îl vǎdu.

„Bună diminețá, căluțule, bună diminețá,“ zise șeicul și-l bătú pe grumazul murg negriū. Apoi se întorse către Ben Hur și-i zise:

„Acésta e Siriū, tatăl cestor patru. Mira, mama lor, a rémas a casă, ea e cu mult mai scumpă, de cât să o espun primejdiei într'un ținut, unde stăpânesce o mână mai puternică de cât a mea. Și eu abia cred fiule al lui Arriū,“ zise ridénd, „că tribul nostru ar puté rábda absența ei. Ea e gloria lui, — el o adoră așa zicénd; acolo ómenii bucuroși o ar lása cu toții, să galopeze preste ei. Zece mié de călăreți, fi al pustiei întrebă astăzi: „Audiți-ați ceva despre Mira?” Și la rǎspunsul: „Íi merge bine!“ ei zic: „Dumnezeú e bun! Fie binecuvînt!“

„Mira, — Siriū, — nu sînt acestea numiri de stele, șeicule?“ întrebă Ben Hur pășind de la un cal la altul și măgulind armăsariul.

„Și pentru ce să nu fie?“ zise Ilderim. „Rátăcit-ai vre o dată nóptea în pustie?”

„Ba.“

„Atunci nici nu poți scii, cât de însemnate sînt pentru noi Arabii stelele. Din recunoscință împrumutăm noi numele lor și le dăm la ceea ce iubim. Străbunii mei toți au avut câte o Mira, — și caii aceștia tineri încă sînt stele. Aci e Rigel, colo Antares; cel de colo e Atair, și acesta, lângă care staí acuma, Aldebaran, cel mai tinér, dar nu cel mai slab, — o nu! el te va duce împotriva vîntului, până-ți vor vîjei urechile, în cătrău îi poruncesci, fiule al lui Arriū, — da, pe gloria lui Solomon, el te va duce și în gura leului, de cum va veți îndrăzni a te îndrepta spre ea.“

(Va urma).

Bibliografie.

Ortografia română în actuala sa stare de dezvoltare, este titlul unui interesant studiu publicat de d. V. Dumbravă, profesor gimnazial în Beiuș. Pre-cum ne spune în „Prefață“ dl. autor, scopul studiului său este a servi ca un îndreptariu atât privaților, cât și în școlă pentru scrierea corectă în limba română, și astfel a contribui la uniformitatea în ortografie. Spre ajungerea acestui scop autorul tractează în partea I. „Istoria ortografiei“ și e de părere, că românii până prin secolul al IX au scris cu litere latine, era scrierea cu cirile s'a introdus pe timpul dintre secolul IX—XIII la Români de dincolo de Dunăre, și în secolul al XIV-lea s'a lătit pe cale religioasă la toți Români. Încă în secolul trecut s'a făcut încercări de Clain și Șincai de a sistematiza scrierea românească cu litere latine și a lăpăda cirilele. Espune mai de parte lupta între etimologism și fonetism până am ajuns la ortografia de azi:

P. II. cuprinde: „Regule ortografice și observări ortoepice“. Regu lele ortografice, cu puține abateri, sînt cele stabilite de Academia română și adoptate azi mai de toți scriitorii români. Regulele sînt însoțite de principile, cari au motivat adoptarea lor, de explicări și numeroase exemple. Ca model al limbii scrise consideră limba în starea ei de relativă perfecțiune de azi, așa cum o vorbesc cei cari se exprimă mai corect. Ortoepia sau corecta vorbire e baza ortografiei. Corectă e limba literară, deci aceasta să o învețe unul fie care, că să scriem toți în un fel, să cetim și prin urmare, să și vorbim toți în un fel. (pag. 21—40).

În P. a III. se ocupă de „Interpunctiunea“ arătând întrebuințarea ei. (pag. 41—50)

În fine adaugă. „Proiectul de ortografie elaborat de corpul profesoral din Beiuș în 1860“ (pag. 51—56), pre cum și: „Modele de scriere“ cu cirile în 1580, cu litere latine în 1593 (L. Stroiță) și cu cirile în 1840; apoi modele de scriere din Cipariu, Pumnul și Lambrior. (pag. 57—58). Studiul dlui Dumbravă este lucrat cu mare diligență și cunoștință de cauză. Espunerea chiară și precisă ridică și mai mult valoarea interesantului studiu, care va face un mare serviciu nu numai tinerimei studioase, ci ori căruia cărturar român, care își va lua ostenelă să-l cetască cu atențiunea cuvenită. Noi felicităm pe d. profesor pentru lucrarea sa, era cetitorilor noștri le recomandăm spre procurare și cetire; costeză 40 cr. și a apărut la „Aurora“ în Gherla.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Instituțiunile calvinesci

în biserica românească din Ardél,
fazele lor în trecut și valoarea în prezente.

Studiu istorico-canonic de Dr. Alexandru Grama. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se poate procura cu prețului de 3 fl. la Tipografia seminarială în Blăș (Balázsfalva).

Economie.

Societate comercială pe acțiuni în Teuș. Interese vitale desbătute în conferința prealabilă ținută în 2 Maiu a. c. în Teuș ne-a încurajat să înființăm o societate comercială sub firma „Teușana“ în Teuș, cu scop de a desvolta comerțul spre acoperirea tuturor lipselor populațiunii din loc și jur.

Societatea se înființează cu un capital de 20.000 corone, împărțit în 400 acțiuni de câte 50 corone.

Pentru subscrierea acestor acțiuni se emite prospectul present.

Subscrierile se fac pe listele alaturate, ér' ca ultimul termin de subscriere să fixeză ziua de 31 August 1897.

Ca societatea să-și pótă începe cât mai curând activitatea, se plătesc de acțiune la subscriere 20 corone, era după îngremierea firmei de la provocarea direcțiunii în decurs de 30 zile 10 corone de fie care acțiune. Restul se va plăti la termenele, ce le va fixa direcțiunea. Să pótă plăti însă și întreg prețul acțiunii, sau mai multe rate de o dată.

Ca spese de fondare se plătesc la subscriere de fie care acțiune câte 2 corone. Plățile se pot face la încredințutul fondatorilor carele va fi obligat lista de subscriere dimpreună cu banii încasați numai decât a-i transpune la adresa Dnui învățător Corneliu Crișan în Teuș, carele din când în când va fi obligat a-i depune la institutul „Julia“ în Alba-Iulia.

Dacă s'ar subscrie mai multe acțiuni de cât 400 bucăți, va urma reducere în proporție cu acțiunile subscrise, eventual adunarea constituantă va decide urcarea capitalului social la 22.500 corone.

Fundatoriul nu-și rezervă dreptul de a denumi direcțiunea pe cei dintâi trei ani.

După terminarea subscrierilor se va convoca adunarea generală constituantă, era convocarea se va publica în ziarul „Tribuna“ din Sibiu.

Membrii subscrienți au a se supune în toate normativelor statutelor, ce se vor stabili în adunarea generală constituantă.

Afacerile interne să conduc prin direcțiune și să controleze prin comitetul de supraveghere. Ca organe executive sînt: Directorul, conducătorul și cei alalți funcționari, cari să denumesc din partea direcțiunii după trebuință, era directorul să alege de adunarea generală în înțelesul statutelor.

Teuș în 12 Mai 1897.

Stefan Crișianu, proprietar Inv. emirat, membru al direcțiunii „Julia“ etc. Alexandru Velican, avocat, Gregoriu Serbu, paroch, Stefan Bălan, proprietar, Efrem Raț, proprietar, Gavrilă Raț, proprietar, Gregoriu Popu lui Alesandru, cantor și proprietar, Stefan Bretoi, proprietar, Artemon Blașian, Jacob Popa, teolog absolut Cornel Crișan, învățător gr. cat.

Recomandăm cetitorilor noștri, mai ales celor din jurul Teușului a subscrie cât mai multe acțiuni, căci cu cât e mai mare capitalul fundațional, cu atât se pótă desvolta mai cu succes și întreprinderea. Banii elocăți în acțiuni aduc interese duple; și anume: întâiu să pote procura marfa mai solidă și mai ieftină; era a dóna se dau după banii elocăți și anumite percente.

Recoltă grăului e slabă. Ploile îndelungate parte au împedat dezvoltarea sămănăturilor, parte le-a culcat la pămînt așa cât grăunțul format e sēc. Rugina încă a făcut daune considerabile în multe locuri. În bogatul „Alföld“ greva lucrătorilor a făcut, de secerișul încă a întârziat. Tânguirea de recoltă slabă e generală; urmarea să și cunoșce în urcarea prețurilor cerealelor nu numai în țara, ci și în străinate. În Buda-pesta m. de grău e cu 9 fl. 40 — 9 fl. 80.

Marii frabricanți bohemi fac pașii de lipsă spre a-și procura grău din America și Africa.

Vile în urma ploilor îndelungate au suferit de peronosporă și e temere, că fiind vițele vătimate de acest burete, nu vor da cules bun în anul viitor. Cucuruzele, unde s'au putut lucra la timp, sînt frumoase.

Posta Redacțiunii. On. I. B. in P. Redactorul nostru absentând de timp îndelungat, nu-ți pot implini cererea.

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

Tipografia Seminariului archidieceșan.

(16) 3—3

Publicare de concurs.

La „Internatul Pavelian din Beiuș al fetelor orfane de preoți din diecesa gr. cat. română de Oradea-Mare împreună cu școlă civilă“ pe anul scolaric 1897/8 se escrie concurs pentru un post de învățător-educător calificat pentru școlile civile din grupa: matematica-sciințele naturale respective limbistică-istorică, care va implini și afacerile domestice din internat prin statute precisate.

Emolumentele învățătorilor-educătorilor sînt: a) soluțiune anuală de 500 fl. b) cuartir și întreținere în internat.

Competentele la acest post trebuie se fie de religiuena gr. cat.

Petițiunile instruite: 1) cu carte de botez, 2) testimoniul de calificățiune, 3) eventual alte acte despre anterioară aplicație, 4) atestat medical, 5) adevăriniță despre starea familiară — sînt a se înainta la Veneratul Ordinariat diecesan gr. cat. de Oradea-Mare, până în 1 August a. c.

Beiuș la 1 Iuliu 1897.

Direcțiunea.

Nr. 3312 — 1897.

Edict.

Vasiliu Moldovan docentele din Orosfaia, protopopiatul Fărăgăului, carele mai înainte de a da examen cu pruncii școlari, în 5 Maiu 1897, și-a părăsit stațiunea fără de a i-se sci ubicațiunea, prin acesta să citeză a se presenta la oficiul său docental în Orosfaia până la terminul peremptoriu din 1 August 1897 n., că întru cât după această citațiune nu și-ar reocupa oficiul său docental, de la 1 August 1897 postul i-se va dechera de vacant prin senatul scolaric de acolo, și stațiunea se va da în concurs.

Blaș, din ședința consistorială ținută în 10 Iuliu 1897.

Victor Mihályi

Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Fărăgău.

(18) 2—3

Nr. 1084 — 1897.

Concurs.

Din fundațiunea repausatului Mitropolit Dr Ioan Vancea numită „Cassa archidieceșană“ în sensul pctului IX §. 9. din literile fundaționale, se publică concurs la 6 ajutoare de câte 25 fl. pentru 6 învățători de măiestrie, — la un ajutor de 40 fl. pentru un învățător, care se face sodal, — și un ajutor de 57 fl. 25 cr. pentru un sodal, care se face măiestru. —

Doritorii de a câștiga din ajutoarele aceste au să-și trimită până la 10 August n. 1897. rogările la acest Consistor. —

Rogările se fie proveđute cu următoarele documente:

1. Carte de botez spre a adeveri, că sînt fi Archidieceșei gr. cat. de Alba-Iulia și Fărăgău. Fiii celor alalte diecese gr. cat. române numai întru acel cas pot concurge, dacă vor dovedi că sînt consăngenii cu fundatorul.

2. Testimoniul de paupertate. —

3. contract cu măiestrul, la care învață, respective document de la măiestrul, la care lucră cá sodal.

4. atestat de la parochul gr. cat. local despre frecuentarea bisericii și a școlii de repetițiune. —

Se observă, cumcă zidarii, bărdașii, și pălerii vor avé preferință. —

Blaș din ședința consistorială ținută în 10 Iuliu 1897. —

Victor Mihályi

Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Fărăgău.

(19) 1—3
